

ข้างสำคัญ) ในการดำเนินงานเครือข่ายประชาชนที่ทำงานด้านการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ได้ผลักดันงบประมาณลงจังหวัดตากเพื่อทำงานด้านยาเสพติดจำนวนไม่น้อย

- คุณอดิสร สมเจริญศิลป์ เป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานสาธารณสุข จ.ตาก ผู้หนึ่งซึ่งริเริ่มก่อตั้งประชาคมจังหวัดตาก ปัจจุบันรับผิดชอบงาน สป.รส. ในส่วนจังหวัดตาก

- คุณสุพร กาวินา เป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานสาธารณสุข จ.ตาก ผู้หนึ่งซึ่งริเริ่มก่อตั้งประชาคมจังหวัดตาก ปัจจุบันรับผิดชอบงาน สป.รส. ในส่วนจังหวัดตาก

- คุณจันทร์หา อุดมโภชน เป็นกำนันตำบลเชียงทอง กิ่งอำเภอวังเจ้า มีผลงานด้านการพัฒนาชุมชนและได้รับรางวัลมากมาย

- อาจารย์แสงทอง อรุณ เป็นข้าราชการบำนาญ ปัจจุบันเป็นรองประธานชมรมผู้สูงอายุเครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก เป็นรองประธานกรรมการประชาชาวตาก

- คุณรัตนา กันธะวงษ์ เป็นตัวแทนชายของบริษัทซิงเกอร์ ระยะหลังหันมาให้ความสำคัญกับงานพัฒนาสังคม ปัจจุบันนอกจากจะเป็นสมาชิกสภาเทศบาลแล้วยังเป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดตากและเป็นคณะทำงานกองทุนชุมชนจังหวัดตาก

- คุณพงษ์พิทักษ์ นนทะชัย เป็นผู้นำเกษตรกรทำการเกษตรแบบผสมผสาน อยู่ที่ ต. ยกกระบัตร อ.สามเงา สนใจงานพัฒนาสังคม เข้าร่วมกิจกรรมกับประชาชาวตากสม่ำเสมอ

- คุณวรจิตร มนัยนิล (ครูน้อย) เป็นภรรยาคุณลำพูน มนัยนิล ปัจจุบันเป็นครูสังกัดเทศบาลเมืองตาก เดิมทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มูลนิธิดวงประทีป กรุงเทพฯ พี่เขยเป็นคนจังหวัดตาก นุกเบิกงานพัฒนาเอกชน จ.ตาก โดยการเริ่มตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้วค่อยขยายเป็นเครือข่าย ริเริ่มทำงานด้านเอดส์ในจังหวัดตาก ขณะนี้เป็นคณะทำงานที่มีบทบาทค่อนข้างโดดเด่นในคณะทำงานกองทุนชุมชนจังหวัดตาก

- คุณแก้วณี จิวปัญญา เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอบ้านตาก และคณะทำงานกองทุนชุมชนจังหวัดตาก เป็นแกนหลักในการจัดทำโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในอำเภอบ้านตาก (ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนชุมชน)

- คุณวันชัย ทุ่มสอน เป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง อ.เมือง จ.ตาก เดิมเคยทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่ง มีความคิดต่างจากปลัด อบต.ทั่วไป ที่เห็นความสำคัญต่อการพัฒนาจากประชาชน (ล่างขึ้นบน) สนใจงานขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาชน

- คุณจิตติมา รัทหนุทอง โดยตำแหน่ง/งานประจำคือ ครูอาสาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบ้านตาก รับผิดชอบเขตตำบลแม่ท้อ มีสถานที่ทำงานอยู่ที่อาศรมฯ ดอยมูเซอ นอกจากนั้นยังเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายชาวไทยภูเขา เป็นคณะทำงานของประชาชาวตาก มีความสามารถพิเศษในการจัดเวทีเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (วิทยากรกระบวนการ)

- คุณปณิธิ บุญสา เป็นเจ้าหน้าที่ติดตามและสนับสนุนงาน ของกองทุนชุมชน พื้นที่ทำงาน ในเขตจังหวัดตาก เดิมเป็นเยาวชนในโครงการรักเรา รักโลก เคยทำกิจกรรมร่วมกับพระธรรมจาริก อาศรมฯ ดอยมูเซอ เป็นแกนหลักในการทำงานของประชาชนตาก ความถนัดคือ วิทยาการกระบวนการสำหรับการจัดเวที สรุปรบทเรียนของกลุ่ม/องค์กรชุมชน

- คุณเอ๋ บุญประสาน เป็นประธานเยาวชนบ้านเด่นวัว ต.เชียงทอง กิ่ง อ.วังเจ้า จ.ตาก สนใจ งานพัฒนาชุมชน เข้าร่วมกับประชาชนตากในการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง จ.ตาก เป็นบุคคลที่เรียนรู้การทำงานกับชุมชนได้เร็ว

๒. ประชาคมและเครือข่าย

- ประชาคมจังหวัดตาก ก่อตั้งเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2542 โดยทีมงานของสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดตากร่วมกับองค์กรเอกชน กลุ่มมวลชน และหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดให้มีการสร้างวิสัยทัศน์ของประชาคม จังหวัดตาก โดยได้เชิญให้นายอุดร ตันติสุนทร เป็นประธานประชาคมจังหวัดตากและมีบุคลากรจากสำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดตากเป็นเลขานุการ และคณะทำงาน ประชาคมจังหวัดตากในส่วนของงานสาธารณสุขมีการ ประชุมใหญ่ 2 ครั้ง ได้มีการดำเนินงานตามหัวข้อที่เป็นปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นหลายเรื่อง ๆ ประเด็นหลัก ๆ ที่ดำเนินการ คือ ปัญหาเอดส์ในพื้นที่สูง (เขต 5 อำเภอฝั่งตะวันตกและบางส่วนของ อ.เมือง) , การสร้างเครือข่ายเยาวชนพื้นที่สูง , การดำเนินการประชาคมในกลุ่มเยาวชน , การสร้างแกนนำเครือข่ายประชา คมระดับอำเภอ

- ประชาชนชาวตาก เป็นการรวมตัวกันของเครือข่ายองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในเขตจังหวัดตากฝั่ง ตะวันออก ได้แก่ เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก , เครือข่ายชาวไทยภูเขา , เครือข่ายพระธรรมจาริก, กลุ่ม พัฒนาสตรีอำเภอบ้านตาก , กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอสามเฒ่า , กลุ่มพัฒนาสตรีกิ่งอำเภอวังเจ้า , กลุ่มเกษตรกร อำเภอสามเงา , กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต , ชมรมเพื่อนตาก , ชมรมครูอาสา กศน. , กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอ เมืองตาก , กลุ่มร่วมใจพัฒนาดอยมูเซอ , ชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายอาสาฯ โดยมีวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกัน คือ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานเสริม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนฐานล่าง , เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย ให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว , เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการก่อตั้งกลุ่ม องค์กร และเชื่อมเครือ ข่าย ซึ่งจะเป็นฐานในการสร้างชุมชนเข้มแข็งต่อไป

- เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก เป็นเครือข่ายองค์กรชาว บ้าน ที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มออมทรัพย์จำนวน ๙ กลุ่ม กิจกรรมที่ดำเนินร่วมกันได้แก่ การจัดทำโครงการ รสวัสดิการชุมชนเร่งด่วน โดยได้รับการสนับสนุนโครงการจากกองทุนชุมชน

- เครือข่ายชาวไทยภูเขา เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก เป็นการรวมตัวของบุคคลที่ดำเนิน งานกับพี่น้องชนเผ่า พี่น้องชนเผ่าต่างในจังหวัดตาก มีศูนย์ประสานงานอยู่ที่ อาศรมพระธรรมจาริกดอยมูเซอ ต.แม่ท้อ อ.เมือง จ.ตาก คุณจิตติมา รักหนูทอง เป็นผู้ประสานงานของเครือข่าย

- เครือข่ายพระธรรมจาริก เครือข่ายพระธรรมจาริก เป็นเครือข่ายของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในชุมชนชาวเขา โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการพระธรรมจาริก วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่ เฉพาะจังหวัดตากมีอาศรมฯ ที่อยู่ในหมู่บ้านชาวเขาหลายแห่ง ในเขตอำเภอเมือง อ.แม่สอด อ.ท่าสองยาง อ.แม่ระมาด อ.พบพระ อ.อุ้มผาง ที่ทำการตั้งอยู่ที่อาศรมฯ ดอยมูเซอ ต.แม่ท้อ อ.เมือง จ.ตาก มีพระสมศักดิ์ สิริจันทิ เป็นผู้อำนวยการงานของเครือข่าย

- คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดตาก เป็นเครือข่ายสตรี/กลุ่มแม่บ้าน ภายในจังหวัดตาก แต่ละอำเภอมีเครือข่ายระดับอำเภอมีคณะกรรมการเครือข่ายเรียกว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ ปัจจุบันคุณรัตนา กันธะวงษ์ เป็นประธานกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดตาก/ประธานฯ อำเภอเมือง , คุณจันทร์มา อุดมโภชน์ เป็นประธานฯกิ่งอำเภอวังเจ้า , คุณแก้วณี จิวปัญญา เป็นประธานฯ อำเภอบ้านตาก , คุณ เป็นประธานฯ อำเภอสามเงา

- ชมรมเพื่อนตาก ๒๕ เป็นกลุ่มคนที่ทำงานด้านสาธารณสุข รวมตัวกันเพื่อทำงานด้านการป้องกันและแก้ปัญหาเอดส์ในจังหวัดตาก แกนนำในกลุ่มได้แก่ นายอดิสร สมเจริญศิลป์

- ชมรมครูอาสา กศน. เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มครูอาสาอาสา กศน. ที่สนใจงานด้านการพัฒนาสังคม แกนนำในกลุ่มได้แก่ คุณจิตติมา รักหนูทอง , คุณพุทธรักษา

- ชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก เป็นการรวมตัวของผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนเครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก แกนนำกลุ่ม คือ อ.แสงทอง อรุณ เป็นข้าราชการบำนาญ

- กลุ่มร่วมใจพัฒนาดอยมูเซอ เป็นการรวมตัวของชาวเขาเผ่าลีซอ บ้านลีซอแม่ท้อ อ.เมือง จ.ตาก กิจกรรมของกลุ่มได้แก่ ออมทรัพย์ , ร้านค้าสหกรณ์

บันทึกสาระสำคัญการประชุมเชิงปฏิบัติการ
"แนวทางการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตาก"

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ณ สำนักงานคุณอุตร ดันติสุนทร ถ.ตากสิน ต.หนองหลวง อ.เมือง จ.ตาก

ทีมดำเนินการประชุม

○ พระเกียรติศักดิ์ กิตติภุทโ	โครงการพระธรรมจาริก วัดศรีโสดา เชียงใหม่
○ นายเสนอ ทองคำ	ผอ.ศบอ.เมืองตาก
○ นายลำพูน มนัสนิล	เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก
○ นายอดุลย์ศักดิ์ พรหมเสน	เครือข่ายสื่อมีบ้านน้ำแพร่
○ นายวรเศรษฐ์ ทิอุด	ผู้ประสานงานโครงการประชาคมวิจัยตาก

ประเด็นพูดคุย

- แนะนำเครือข่าย "ประชาชาวตาก"
- ทบทวนการทำงานขององค์กรชาวบ้าน เครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดตาก
- ทิศทางการดำเนินงานเพื่อหนุนกระบวนการชาวบ้านของเครือข่าย "ประชาชาวตาก"
- แนะนำ "กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น"

แนะนำ "ประชาชาวตาก"

"ประชาชาวตาก" เป็นการรวมตัวกันของเครือข่ายองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในเขตจังหวัดตากฝั่งตะวันออก ได้แก่ เครือข่ายอาสาพัฒนาเมืองตาก , เครือข่ายชาวไทยภูเขา , เครือข่ายพระธรรมจาริก, กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอบ้านตาก , กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอสถาพร , กลุ่มพัฒนาสตรีกิ่งอำเภอวังเจ้า , กลุ่มเกษตรกรอำเภอสถาพร , กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต , ชมรมเพื่อนตาก , ชมรมครูอาสา กศน. , กลุ่มพัฒนาสตรีอำเภอเมืองตาก , กลุ่มร่วมใจพัฒนาต๋อยมุเซอ , ชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายอาสาฯ โดยมีวัตถุประสงค์ของการรวมตัวกัน ดังนี้

- เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนฐานล่าง
- เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย ให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
- เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการก่อตั้งกลุ่ม องค์กร และเชื่อมเครือข่าย ซึ่งจะเป็นฐานในการสร้างชุมชนเข้มแข็งต่อไป

บททวนการทำงานองค์กรชาวบ้าน เครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดตาก

○ ในพื้นที่จังหวัดตากมีกลุ่ม องค์กรชุมชนเป็นจำนวนมาก ที่ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ละกลุ่มต่างก็มีความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกัน ทั้งด้านการบริหาร ความรู้เฉพาะด้าน (เชิงเทคนิค) แต่ยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ โอกาสการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในลักษณะเครือข่ายการเรียนรู้ยังมีน้อย ทำให้การใช้ความรู้และพัฒนาความรู้เป็นไปอย่างมีจำกัด

○ ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่อยู่กับปราชญ์ชุมชน ที่มีอยู่กระจายกระจายมากมายในจังหวัด ยังไม่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีแนวโน้มที่ภูมิปัญญาต่าง ๆ จะสูญหายมีมาก

○ ปัญหาการสืบทอดของผู้นำ/แกนนำรุ่นใหม่ ของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ทำให้การพัฒนา/กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย เป็นไปอย่างมีข้อจำกัด ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความสามารถในการสร้างและทดแทนผู้นำยังมีข้อจำกัด การหนุนช่วยสร้างคนรุ่นใหม่มาทำงานได้ จะทำให้การทำงานของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย เป็นไปอย่างต่อเนื่อง พัฒนาดตนเองไปสู่ความเข้มแข็งได้

○ การพัฒนาการทำงานของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกของประชาชาวดากหลายแห่งยังมีอุปสรรคหลายประการ เช่น ขีดความสามารถในการวิเคราะห์และการประเมินศักยภาพของกลุ่ม/องค์กร , การจัดทำแผนงานโครงการฯ เป็นต้น เนื่องจากองค์กรที่เลี้ยงที่จะหนุนช่วยการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่ม/องค์กรยังมีอยู่อย่างจำกัด

○ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้ คือ การมีกลุ่ม/องค์กรชุมชน ที่มีสมาชิกร่วมคิด ร่วมคุย เพื่อค้นหาและแก้ปัญหาของชุมชน กลุ่ม/องค์กร จะเป็นเวทีให้คนได้มาพบปะพูดคุยกัน เป็นขั้นต้นของการทำงานที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชน ในเมืองตากมีชุมชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีการตั้งกลุ่ม/องค์กร แม้ว่าบางแห่งจะมีอยู่บ้างแต่ก็เป็นการรวมตัวหลวม ๆ ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

○ ในเมืองตากมีคนทำงานเพื่อสังคมที่มีจิตอาสาธารณะจำนวนมากทั้งที่ทำงานภาครัฐ ภาคเอกชนและที่เป็นชาวบ้าน แม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มพูดคุยกันบ้างในเวทีต่าง ๆ แต่ก็ยังมีบุคคลลักษณะนี้อีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด ประสบการณ์การทำงานซึ่งกันและกัน

○ การพัฒนากลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย ในเมืองตากไปสู่ความเข้มแข็งได้นั้น ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก ทุน ถือเป็นสิ่งสำคัญ แต่ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ที่เลี้ยง องค์กรสนับสนุน ฯลฯ ก็สำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ในเมืองตากองค์กรที่เลี้ยงหรือนักพัฒนา (ทั้งภาครัฐและเอกชน) ที่ทำงานส่งเสริมศักยภาพให้ชุมชนทำงานได้ด้วยตนเองจนไปสู่ความเข้มแข็งยังมีไม่มากนัก ทำให้การสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย ต่าง ๆ ในวงกว้างเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งของเมืองตากเป็นไปอย่างจำกัด

ทิศทางการดำเนินงานเพื่อหนุนกระบวนการชาวบ้านของเครือข่าย “ประชาชาวตาก”

- สำรวจและรวบรวมความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น / กลุ่มพลังต่าง ๆ
- พัฒนาศักยภาพแกนนำและแกนนำรุ่นใหม่ ให้สามารถดำเนินงานของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- หนุนช่วย/ยกระดับการทำงาน/เสริมศักยภาพกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย ให้สามารถดำเนินงานพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งได้ด้วยตนเอง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการตั้งกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย รวมทั้งการเชื่อมเครือข่ายต่าง ๆ

บันทึกการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น”

๒๕ – ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓

ที่ทำการอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช ต.แม่ท้อ อ.เมือง จ.ตาก

กระบวนการฝึกอบรม

- ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคย
- สันทนาการ (นับเลข – ปรบมือ)
- ความรู้สึกที่มีต่อการวิจัย / งานวิจัย
- ความเข้าใจที่มีต่อการวิจัย / งานวิจัย
- เกม “ซื้อหมู – ขายหมู” (การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง)
- ประสบการณ์การแก้ปัญหา & พัฒนา ฉบับชาวบ้าน
- เกม “ยิงช้าง” (กระบวนการเรียนรู้)
- Input : งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- แบบฝึกหัด : งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

วิทยากร

- พระเกียรติศักดิ์ กิตติภักโท โครงการพระธรรมจาริก วัดศรีโสดา จ.เชียงใหม่
- นายลำพูน มั่นนิล เครือข่ายประชาชนชาวตาก จ.ตาก
- นายอดุลย์ศักดิ์ พรหมเสน เครือข่ายสื่อมีป็นน้ำ จ.แพร่

ความรู้สึกที่มีต่องานวิจัย ?

วิธีการ / ขั้นตอน

- ตั้งคำถามกับผู้เข้ารับการอบรม “เมื่อพูดถึงงานวิจัย ท่านมีความรู้สึกอย่างไร ?”
- ผู้เข้าอบรมแต่ละคนคิดแล้วเขียนลงการ์ด
- ผู้เข้าอบรมแต่ละคนแลกเปลี่ยนความรู้สึกของตนเองกับเพื่อนร่วมกลุ่ม
- แต่ละกลุ่มสรุป นำเสนอกลุ่มใหญ่ ผู้ดำเนินการสรุป

กลุ่มที่ ๑

๑. ขึ้นชมนักวิจัย และผลงานวิจัย	๒. ผิดพลาดเยอะ (ยกเมฆ/ขึ้นหิ้ง)
๓. อยากมีส่วนร่วม	๔. อยากเป็นนักวิจัย
๕. ห้าหาย / น่าสนใจ / น่าลอง	๖. ขี้ขลาด / สับสน
๗. สร้างสรรค์	๘. ออกมาจากความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล
๙. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน	

กลุ่มที่ ๒

๑. ยุ่งยาก ซ้ำซ้อน
๒. ทำทลายความสามารถ
๓. เข้าใจยาก ไม่รู้เรื่อง
๔. นำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้
๕. ไม่เกี่ยวกับชาวบ้าน เป็นเรื่องของนักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษาปริญญาโท

กลุ่มที่ ๓

๑. ทำทลาย น่าสนใจ (เราน่าจะทำได้)
๒. ไม่เข้าใจ ไม่คุ้นเคย เป็นเรื่องไกลตัว
๓. วิธีการยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ชาวบ้านทำไม่ได้
๔. สับสน ไม่เข้าใจ
๕. เป็นเรื่องของนักวิชาการ ไม่เกี่ยวกับชาวบ้าน

กลุ่มที่ ๔

๑. ศัพท์สูง ชาวบ้านไม่เข้าใจ
๒. อยากมีส่วนร่วมในงานวิจัย
๓. ไม่มีประโยชน์ (ชาวบ้านไม่ได้รับผลประโยชน์)
๔. ชาวบ้านทำไม่ได้ ความรู้ความเข้าใจยังไม่พอ

กลุ่มที่ ๕

๑. เป็นคำศัพท์สูงเข้าใจยาก
๒. ชาวบ้านไม่ศรัทธา ไม่เข้าใจ ไม่เชื่อถือ
๓. ยุ่งยาก , สับสน , ซ้ำซ้อน , ไม่รู้เรื่อง และไม่รู้จะเริ่มต้นตรงไหนงานวิจัย
๔. คนที่จะทำวิจัยต้องมีความรู้สูง , ความสามารถสูงและมีความรอบรู้หลาย ๆ ด้าน
๕. เป็นวิชาการ , มีกระบวนการมาก , ลำบาก ไม่ทันต่อการแก้ปัญหา

ผู้ดำเนินการสรุป

ที่ผ่านมางานวิจัยมีมากมาย สั้นเปลี่ยนงบประมาณมากมายแต่ผลการวิจัยก็ไม่เกิดประโยชน์สักเท่าไร โดยเฉพาะประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน และคนทั่วไปในสังคมก็เข้าใจว่างานวิจัยกับชาวบ้านเป็นเรื่องที่ห่างไกลกันมาก งานวิจัยจะเป็นเรื่องของนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยหรือนักศึกษาปริญญาโท โดยที่ชาวบ้านจะมีส่วนในงานวิจัยแค่เพียง เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ ถูกสังเกต (ให้ข้อมูล) อีกทั้งยังทำให้ถูกเข้าใจว่า งานวิจัยเป็นของสูง ต้องคนมีความรู้สูงเช่น นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยหรือนักศึกษาปริญญาโท ปริญญาเอก เท่านั้นจึงจะทำวิจัยได้ เนื่องจาก การวิจัยมีขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ซับซ้อน ยุ่งยาก ต้องใช้สถิติ ตัวเลข ต่าง ๆ มากมาย ชาวบ้านธรรมดา โดยเฉพาะที่เรียนไม่สูง คงไม่มีความสามารถที่ทำวิจัยได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่มีใคร (ชาวบ้าน) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง

เมื่อนักวิชาการทำวิจัยเสร็จแล้วจึงยกมาให้ชาวบ้านใช้ แต่เมื่อนักวิชาการทำเสร็จแล้วก็มักจะพบว่าเรื่องที่ทำไม่ตรงกับเรื่องที่เป็นปัญหาของชาวบ้าน อีกทั้งข้อสรุปของนักวิชาการก็มักจะไม่เป็นรูปธรรมพอที่จะนำไปใช้ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ของผู้เข้ารับการอบรมในวันนี้ ก็มีความรู้สึกว่างานวิจัยเป็นเรื่องจำเป็น มีประโยชน์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ท้าทายความสามารถ และในที่สุดแล้ว “เราก็น่าจะทำได้” โดยเฉพาะนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักศึกษาระดับปริญญาโท เท่านั้น อีกทั้งงานวิจัยก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้ชุมชนได้ด้วย

วิจัย คือ อะไร หมายความว่าอย่างไร ?

วิธีการ / ขั้นตอน

- ตั้งคำถามกับผู้เข้ารับการอบรม “ในความเข้าใจของท่าน การวิจัยคืออะไร ? หมายความว่าอย่างไร ?”
- ผู้เข้าอบรมแต่ละคนคิดแล้วเขียนลงการ์ด
- ผู้เข้าอบรมแต่ละคนแลกเปลี่ยนคำตอบของตนเองกับเพื่อนร่วมกลุ่ม
- แต่ละกลุ่มสรุป นำเสนอกลุ่มใหญ่
- ผู้ดำเนินการสรุป

กลุ่มที่ ๑

- ศึกษา ค้นคว้า เก็บข้อมูล ในเรื่องที่สนใจหรืออยากรู้
- ความสนใจ ความอยากรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์
- การสร้างคำถาม เพื่อหาคำตอบ
- งานวิจัยต้องสร้างคำถาม ให้มีความสำคัญกับคำถาม คือ ถ้าคำถามไม่ชัดจะแก้ไขปัญหามิได้
- การหาความจริงที่มีอยู่ แต่เรายังไม่รู้ หรือยังไม่ชัดเจน เราจึงเข้าไปทำวิจัย เพื่อให้รู้ความจริง และเข้าถึงความจริง

กลุ่มที่ ๒

- กระบวนการค้นคว้าหาคำตอบ
- การศึกษาหาความรู้ เริ่มจากปัญหาหรือสิ่งที่อยากรู้ แล้วหาแนวทางในการแก้ปัญหา
- กระบวนการแก้ปัญหา เริ่มตั้งแต่การเข้าใจปัญหา หาแนวทางในการแก้ปัญหา ลงมือแก้ปัญหา แล้วสรุป

กลุ่มที่ ๓

- การค้นหาคำตอบจากปัญหาที่สงสัยด้วยการหาข้อมูลอย่างเป็นกระบวนการ
- การกำหนดปัญหา กำหนดเป้าหมาย ลงมือปฏิบัติ นำมาวิเคราะห์และสรุปผล
- การหาข้อมูลต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา

กลุ่มที่ ๔

- เป็นเรื่องที่เรายากู้
- เป็นการรวบรวมข้อมูล (จากโจทย์) วิเคราะห์หาเหตุผล
- การค้นหาคำตอบที่เป็นความจริง (จากโจทย์)
- งานวิจัย คือ การหาความรู้ แล้วนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
- งานวิจัย คือ กระบวนการค้นหาคำตอบ รวบรวมข้อมูล หาข้อมูลมา แล้วหาเหตุผล หาความสัมพันธ์ (วิเคราะห์)

กลุ่มที่ ๕

- การทำความเข้าใจว่าเหตุการณ์นั้นคืออะไร เป็นอย่างไร อะไรคือเหตุ อะไรคือผล
- กระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุ หาทางเลือก ลงมือทำ วิเคราะห์ และสรุป

ผู้ดำเนินการสรุป

การวิจัย เป็นกระบวนการ หมายความว่า หากจะทำการวิจัย ก็ต้องมีการดำเนินการที่เป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การกำหนดปัญหาหรือโจทย์วิจัย การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ วิเคราะห์ สรุปแล้วก็ตอบปัญหาหรือโจทย์วิจัยที่ตั้งไว้แต่แรก

ดังนั้น "กระบวนการวิจัย" จึงหมายถึง การทำงานเป็นขั้นตอน เพื่อตอบคำถามหรือความสงสัยบางอย่าง โดยมีการแยกแยะประเด็นว่าข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา"ข้อมูล"ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ว่าข้อมูลไหนเพื่อให้ข้อมูลไหนเชื่อไม่ได้ เพื่อประกอบการตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจแล้วระหว่างลงมือทำก็มีการทบทวนความก้าวหน้า วิเคราะห์ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ ในที่สุดก็จะสรุปบทเรียนเพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่อีก หนึ่งครั้ง โดยทั้งหมดนี้ทำโดยผู้ที่ "สงสัย" นั่นเอง สิ่งที่จะได้ก็คือความรู้ใหม่ที่เกิดจากกระบวนการวิจัย

เกม "ซื้อหมู - ขายหมู"

วิธีการ / ขั้นตอน

- ผู้ดำเนินการ อ่านโจทย์คำถาม ให้ที่ประชุมฟัง ดังนี้
"นายมีซื้อหมูมาตัวหนึ่งราคา ๒๐๐ บาท และได้ขายไปราคา ๓๐๐ บาท ต่อมาเสียตายจึงไปขอซื้อคืนราคา ๔๐๐ บาท วันหนึ่งเดือดร้อนต้องการใช้เงินจึงขายหมูไปราคา ๕๐๐ บาท" แล้วถามที่ประชุมว่า "นายมี เท่าทุน ได้กำไรหรือขาดทุนเท่าใด?"
- ผู้ดำเนินการ อธิบายกติกาว่า ในที่ประชุมทั้งหมดนี้จะต้องได้คำตอบที่ถูกต้องเพียง ๑ คำตอบ ภายในเวลา ๓๐ นาที จากนั้นให้แต่ละคนคิดคำตอบ

- ผู้ดำเนินการสุ่มถามว่าได้คำตอบเท่าใด แล้วให้ผู้ตอบตรงกันนั่งด้วยกัน อธิบายเหตุผลที่มาของคำตอบ แล้วอธิบายให้กลุ่มอื่นฟัง หากสมาชิกเห็นว่าคำอธิบายของกลุ่มใดถูกต้อง สามารถเปลี่ยนกลุ่มได้
- แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยน/อธิบายเหตุผลของคำตอบ จนกว่าจะได้คำตอบเดียว
- ผู้ดำเนินการสาธิตการซื้อ-ขายหมู แล้วที่ประชุมช่วยกันสรุปบทเรียนที่ได้จากการเล่นเกมร่วมกัน

บทเรียนที่ได้จากเกม

การตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ต้องเสมอไป การตัดสินใจด้วยเสียงส่วนใหญ่ มิใช่เป็นหลักประกันความถูกต้องเสมอไป และไม่ควรใช้ในกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม หากเสียงส่วนใหญ่หากเห็นผิดเป็นถูกก็จะพากลุ่มเสียหายได้ (พวกรวมลากไป) และจะทำให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มมีปัญหาได้ คนที่เป็นเสียงส่วนน้อยก็มีความสำคัญ การนับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันและปรับเข้าหากัน แล้วค่อยตัดสินใจน่าจะเป็นทางออกที่ดีกว่าการตัดสินใจด้วยเสียงส่วนใหญ่

การเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไปทำให้การเรียนรู้มีน้อย การที่เราเชื่อมั่นอยู่กับคำตอบของตนเองเพียงอย่างเดียว จะทำให้ปิดช่องทางการเรียนรู้ของตนเอง เพราะคำตอบ ความเชื่อ ความเข้าใจของตนเองอาจจะผิดก็ได้ การเปิดช่องทางการเรียนรู้หมายความว่ายินดีที่จะรับฟังเหตุผลของคนอื่น ยอมรับฟังความคิด ความเชื่ออื่น ๆ บ้าง ก็จะทำให้ตนเองกว้างขวางขึ้น เข้าใจอะไรได้มากขึ้น ทางเลือกก็มีมากขึ้น

เรามักจะอยู่กับสิ่งสมมุติหรือสัญลักษณ์มากกว่าความเป็นจริง เมื่อให้แต่ละคนได้คิดคำตอบ แต่ละคนก็จะถ่วงวาทิตัวเลขกันยกใหญ่ ไม่มีใครเลยสักคนเดียวที่จะทดลองซื้อขายกันจริง ๆ ผลของการคิดด้วยสัญลักษณ์ (ตัวเลข การบวกลบเลข) ก็ได้คำตอบที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนใหญ่ก็คิดกันผิด ถึงแม้ว่าคิดถูกก็ไม่สามารถอธิบายหรืออำนาจการอธิบายมีน้อย

การเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นต้องได้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติจริงเป็นความรู้ที่แท้จริงและเป็นประโยชน์ การทำให้เห็นจะทำให้คนเชื่อและเชื่อมั่นว่าถูกต้อง เหมือนคำสอนของคนรุ่นก่อนที่ว่า "สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่าลงมือทำ..." การลงมือทำจริง ปฏิบัติจริง ทำให้เห็นมีอำนาจในการอธิบายสูง สูงกว่าการอธิบายด้วยสัญลักษณ์หรือหลักการ

ประสบการณ์การแก้ปัญหา & พัฒนา ฉบับชาวบ้าน

วิธีการ / ขั้นตอน

- ผู้ดำเนินการ ให้แต่ละคนทบทวนงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนที่ตนเองประทับใจ คนละ ๑ ผลงาน โดยจะเป็นกิจกรรม/งานที่ตนเองเกี่ยวข้องด้วยหรือได้พบเห็นมาก็ได้ แล้วตอบคำถาม ดังนี้ ๑) งาน/กิจกรรมนั้น คือ อะไร ? ๒) งาน/กิจกรรม นั้น มีวัตถุประสงค์

ประสงค์อะไร ๓) งานกิจกรรมนั้น มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ? ๔) ผลงานจากการดำเนินงานนั้นเป็นอย่างไร ?

- แต่ละคนคิดแล้วเขียนลงกระดาษปรีฟ แล้วนำเสนอแลกเปลี่ยนในกลุ่มของตนเอง
- แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุป แล้วตอบคำถามร่วมกันว่า ๑) ผลงานที่ดีที่เกิดจากการดำเนินงานนั้น ใช้ความรู้อะไรบ้าง ? อย่างไร ? ๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างไร ? และ ๓) เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานมีอะไรบ้าง ?
- แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอ แล้วผู้ดำเนินการสรุป

กลุ่มที่ ๑

๑. ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่
 - สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
 - สาเหตุของปัญหา
๒. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - คนภายในชุมชนต้องมีส่วนร่วม สามัคคีและเสียสละ (แรงงาน ทรัพยากร)
๓. เงื่อนไขอื่น ๆ
 - การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
 - เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน

กลุ่มที่ ๒

๑. ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่
 - ปัญหา / ความต้องการของชุมชน
 - ศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่ (ทุน , ทรัพยากรธรรมชาติ , ความรู้ , ภูมิปัญญา)
๒. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - การแบ่งความรับผิดชอบของสมาชิก (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง)
๓. เงื่อนไขอื่น ๆ
 - ผู้นำเป็นที่ยอมรับของสมาชิก เสียสละ มีความพร้อม
 - แก้ปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิกได้จริง
 - มีการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

กลุ่มที่ ๓

๑. ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่
 - ปัญหาและสาเหตุปัญหาของชุมชน
 - บุคคลในชุมชน (มีใครบ้าง มีความรู้เรื่องอะไร มีความถนัดอะไร)
 - เป้าหมายในการทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหา

๒. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ผู้นำดี ไม่ครอบงำชาวบ้าน
- คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

๓. เงื่อนไขอื่น ๆ

- ชุมชนต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคี ไม่แตกแยก

กลุ่มที่ ๔

๑. ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่

- ภูมิปัญญา ความรู้และประสบการณ์การทำงาน of ชุมชน
- ความรู้จากชุมชนที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานแก้ปัญหา (เช่น จากชุมชนอื่น ๆ , จากนักพัฒนาภายนอก)
- ทุนภายในชุมชน เช่น ทรัพยากร คน ความรู้ เงิน
- ปัญหา ความต้องการของชุมชน

๒. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ผู้นำทั้งที่เป็นทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ และคนในชุมชน
- บุคคลภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่

๓. เงื่อนไขอื่น ๆ

- ปัญหารุนแรง (วิกฤติ)
- ความช่วยเหลือจากภายนอก

กลุ่มที่ ๕

๑. ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่

- ทุนในชุมชน เช่น วัตถุดิบ เงิน คน ความรู้
- ปัญหา ความเดือดร้อนของชุมชนและความรุนแรงของปัญหา

๒. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ผู้นำที่มีความเข้มแข็ง เสียสละ
- สมาชิกเสียสละ มีส่วนร่วมในการคิด ทำ

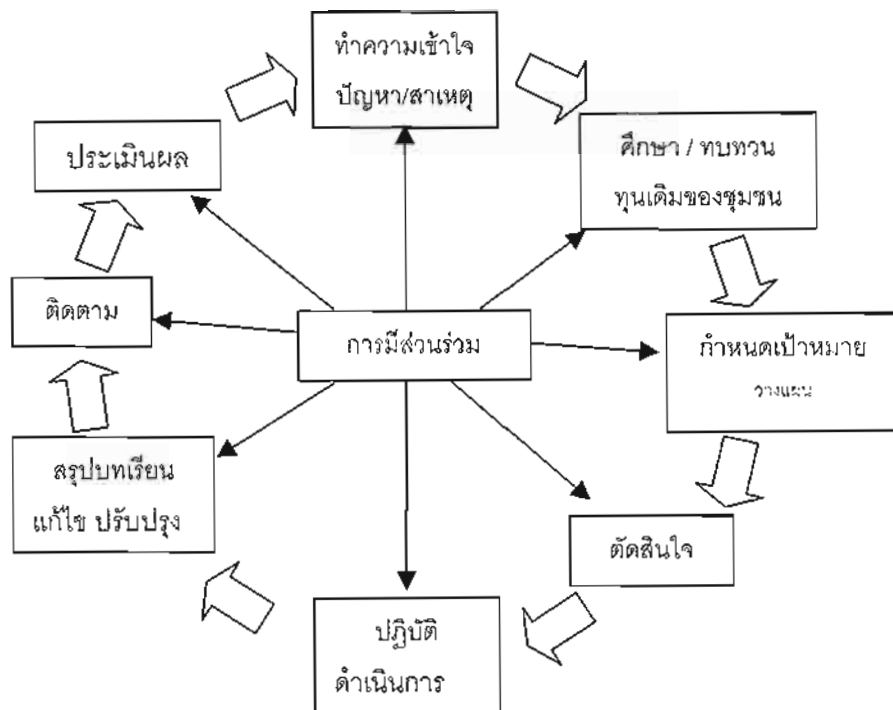
๓. เงื่อนไขอื่น ๆ

- มีกฎเกณฑ์ กติกาชัดเจน
- ผลประโยชน์ตกอยู่กับคนส่วนใหญ่ในชุมชน
- หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ

ผู้ดำเนินการสรุป

จากการทบทวนประสบการณ์ของตนเองของผู้เข้ารับการอบรม คือ การทบทวนการทำงาน พัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชนที่ตนเองประทับใจ ว่าชุมชนนั้นทำอะไร ทำเพื่ออะไร ทำอย่างไร ผลงานเป็นอย่างไร และให้แต่ละคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน แล้วให้กลุ่มช่วยกันสรุปประสบการณ์ดังกล่าวแล้วช่วยกันตอบคำถามว่า งานที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ หรือประสบผลสำเร็จได้นั้น ประเด็นแรก การทำงานนั้น ๆ มีการใช้ความรู้อะไรบ้าง ? และใช้อย่างไร ? การมีส่วนร่วมของสมาชิกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างไร ? และมีเงื่อนไขอื่น ๆ ไດบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการทำงาน ?

๑. ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน ได้แก่
 - ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ได้แก่ สาเหตุของปัญหา ความรุนแรงและผลกระทบของปัญหา การรับรู้และเท่าทันต่อปัญหาของคนในชุมชน รวมทั้งความพร้อมของชุมชนในการแก้ปัญหา เป็นต้น
 - ความรู้หรือประสบการณ์ในการแก้ปัญหาร่วมกันของชุมชน
 - ความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาของชุมชน แต่ชุมชนยังไม่มี
 - เป้าหมายในการทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหา
๒. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - ผู้นำมีความสามารถในการดึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกร่วมกิจกรรม
 - ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ หาสาเหตุปัญหา ทางเลือกในการแก้ปัญหา การตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมดำเนินการติดตาม สรุปทบทวน และร่วมรับผล
 - บุคคลภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่ นักพัฒนา มีส่วนร่วมในการกระตุ้น ให้ข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน ไม่ดำเนินการแทนชุมชน
๓. เงื่อนไขอื่น ๆ
 - การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ในสิ่งที่ชุมชนขาด เช่น ความรู้ ทรัพยากร
 - เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน แก้ปัญหาหรือบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิก/ชุมชนได้จริง ผลประโยชน์ตกกับคนกลุ่มใหญ่ ส่วนใหญ่ในชุมชน
 - มีการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้
 - ชุมชนต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคี ไม่แตกแยก
 - ปัญหามุ่งแรง (วิกฤติ)

ขั้นตอนกระบวนการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จได้ น่าจะมีขั้นตอนและวิธีการที่ไม่แตกต่างไปจากที่แต่ละกลุ่มได้นำเสนอ

ขั้นแรก ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก คือ การทำความเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหา รวมทั้งผลกระทบของปัญหาที่มีอยู่ต่อชุมชนหรือสมาชิกในชุมชน หากไม่มีการทำความเข้าใจปัญหาให้ชัดเจน ไม่เข้าใจสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง การทำงานก็อาจจะแก้ปัญหาไม่ได้ อาจจะไปแก้ปัญหาก็ปลายเหตุแทนที่จะแก้ที่ต้นเหตุ การดับทุกข์ในพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจปัญหา (ทุกข์) และสาเหตุแห่งปัญหา (สมุทัย) เมื่อเข้าใจปัญหาและสาเหตุแล้วจึงจะสามารถเห็นแนวทาง (มรรค) ในการแก้ปัญหาได้ การประเมินความรุนแรงหรือประเมินผลกระทบก็จะช่วยให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากขึ้น

ขั้นต่อมาคือ การทบทวนตนเองของชุมชน เป็นการสำรวจตนเองของชุมชนว่ามีศักยภาพในการแก้ปัญหานั้น ๆ อย่างไรบ้าง ความรู้ที่จะใช้แก้ปัญหานั้นมีเพียงพอหรือไม่ คนในชุมชนมีความพร้อมในการแก้ปัญหาเพียงใด รวมทั้งทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะใช้ในการแก้ปัญหา อันได้แก่ คน เงิน ความรู้ มีเพียงพอแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่พอจะต้องแสวงหาอะไรบ้าง จากที่ใด เป็นต้น

หลังจากได้ทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุ ผลกระทบและได้สำรวจตนเองแล้ว จึงค่อยกำหนดเป้าหมายว่า การทำงานครั้งนี้เรามีเป้าหมายแค่ไหน เพียงใด ต้องการเห็นผลอะไร อย่างไรในการ

ทำงานนี้ การกำหนดเป้าหมายถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน หากไม่มีเป้าหมายการทำงานก็อาจจะละปะละปะ ไม่มีทิศทาง ในที่สุดอาจจะแก้ปัญหาไม่ได้

เมื่อมีเป้าหมายแล้วจึงมาวางแผนการทำงาน อันได้แก่ การแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ว่าหากจะแก้ปัญหามีทางเลือกใดบ้าง ซึ่งทางเลือกที่ดีในการแก้ปัญหามาดูจากความสะดวกและเหมาะสมกับชุมชน วิธีการทำงานเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่ซับซ้อนเกินไป ไม่เกินขีดความสามารถของชุมชน เป็นต้น แล้วจึงลงมือดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้

ระหว่างการทำงาน ก็ต้องมีการสรุปทบทวน ปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ มีการติดตามและเอาใจใส่ต่อการดำเนินงาน หากพบข้อบกพร่องก็มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด

เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานแล้วก็มีการประเมินผลงานร่วมกันว่า การดำเนินงานนั้นได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ การทำงานที่ผ่านมามีอุปสรรคอะไรบ้าง ได้เรียนรู้อะไรบ้าง หากการทำงานยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ควรจะมีวิธีการอื่นๆ ที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหายังไงบ้าง หากจะดำเนินงานต่อไปมีข้อควรระวังอะไรบ้าง ควรจะเพิ่มเติมอะไรอีก เป็นต้น

การดำเนินงานทุกขั้นตอน การมีส่วนร่วม ของผู้เกี่ยวข้องถือเป็นหัวใจสำคัญทุก ๆ ขั้นตอน การมีส่วนร่วมจะแทรกอยู่ทุกขั้นตอน

เกม "ยิงช้าง"

วิธีการ / ขั้นตอน

- ผู้ดำเนินการ ให้ที่ประชุมดูกระดานขาร้ทตารางยิงช้างแล้วอธิบายว่า "ในตารางที่เห็น เปรียบเสมือนกับป่าใหญ่ ในป่านี้มีสัตว์ซ่อนอยู่ ๓ ชนิด ได้แก่ ช้าง สิงโตและนกอินทรี แต่ละกลุ่มจะมีปืนกลุ่มละ ๑ กระบอกพร้อมกระสุนสำหรับยิงสัตว์ ๑๖ นัด แต่จะยิงได้เพียงครั้งละ ๔ นัดเท่านั้น ยิงได้ ๔ ครั้ง การยิงแต่ละครั้งให้แต่ละกลุ่มปรึกษากันภายในกลุ่มแล้วออกมายิงโดยขีดเครื่องหมาย (ครั้งแรก X , ครั้งที่ ๒ O , ครั้งที่ ๓ ▲ และครั้งที่ ๔ *) โดยมีข้อแม้ว่าห้ามยิงช้างที่เดิมของตนเอง แต่อนุญาตให้ยิงกับของกลุ่มอื่น เมื่อแต่ละกลุ่มยิงเสร็จในแต่ละรอบแล้ว จะมีการชานคะแนนที่ได้ ยิ่งถูกตาช้างได้ ๗ คะแนน งวง ๖ คะแนน งา ๕ คะแนน หัว ๔ คะแนน ใบหู ๓ คะแนน ลำตัว ๒ คะแนน ขา ๑ คะแนน , สิงโต ๒ คะแนน , นกอินทรี ๑ คะแนน
- แจกกระดานยิงช้าง และใบบอกคะแนนให้กลุ่มละ ๑ ชุด
- แต่ละกลุ่มช่วยกันคิด ก่อนออกมายิง (ทำเครื่องหมายที่กระดานขาร้ท)
- หลังออกมาทำเครื่องหมายยิงครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้ดำเนินการชานคะแนน

- แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดจากข้อมูลที่มีอยู่แล้วออกมาเป็นใหม่ที่ละกลุ่ม แล้วมานะแนแนจนครบ ๔ ครั้ง
- ที่ประชุมช่วยกันสรุปบทเรียนที่ได้จากการเล่นเกมร่วมกัน

บทเรียนที่ได้จากเกม

การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการวางแผนที่ดี และแผนที่เกิดจากการมีข้อมูลที่ต้องรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้อง เปรียบดังเช่นการเล่นเกม การตัดสินใจเลือกยิงข้างในตาราง ครั้งที่ ๒ , ๓ และ ๔ จะตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลมากขึ้น แต่การมีข้อมูลเพียงอย่างเดียวแต่ขาดการวิเคราะห์ที่ดี ข้อมูลก็จะมีประโยชน์น้อยมากพอ ๆ กับการไม่มีข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นทักษะอย่างหนึ่ง จำเป็นต้องมีการฝึกบ่อย ๆ จึงจะวิเคราะห์ได้ดีขึ้น

การสรุปบทเรียนจะช่วยให้การทำงานครั้งต่อไปมีผลงานที่ดีขึ้น การทำงานครั้งแรกอาจเป็นการลองผิดลองถูก การสรุปบทเรียนและทบทวนการทำงานของตนเองจะทำให้เรารู้ว่าเราประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวด้วยเหตุผลใด ก็จะทำให้การทำงานครั้งต่อไปของเราดีขึ้นเรื่อย ๆ อย่างน้อยก็ไม่ทำผิดพลาดเหมือนครั้งที่แล้ว

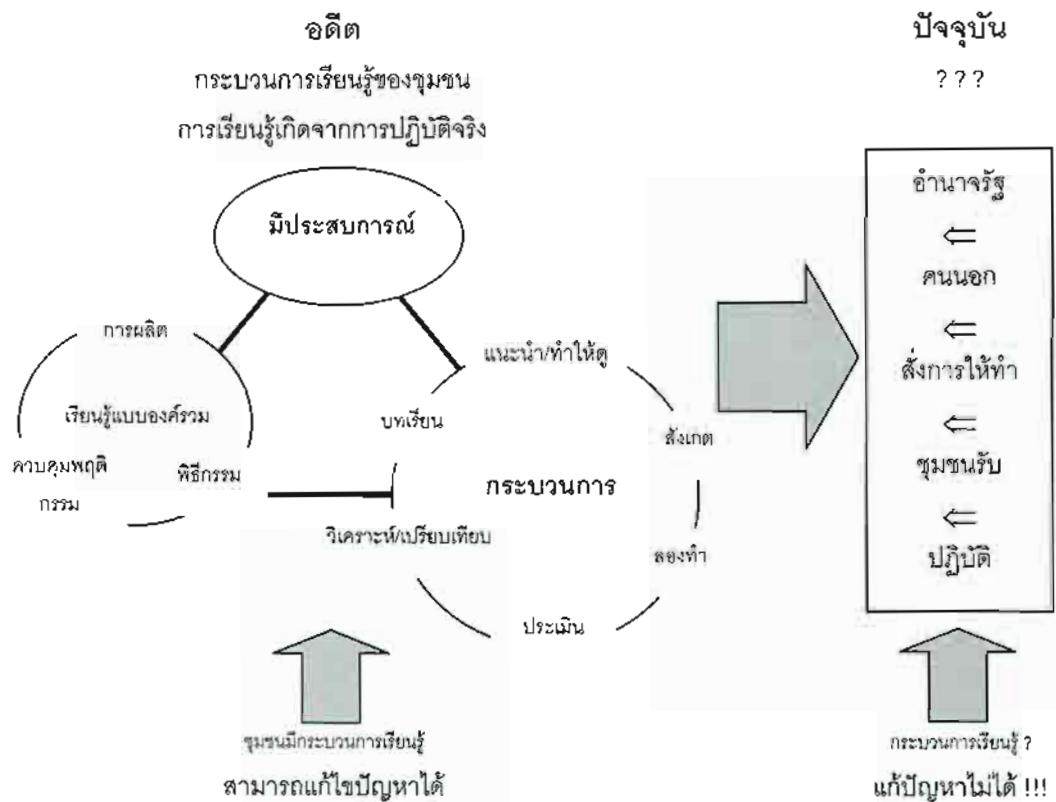
การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการทำงาน การทำงานใหญ่ภายใต้เวลาที่จำกัด จำเป็นต้องใช้คนมากและต้องมีการแบ่งงาน กระจายความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม จึงจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมยังจะทำให้สมาชิกรู้สึกภาคภูมิใจและซื่อสัตย์กับผลงานที่เกิดขึ้นร่วมกัน และถ้าหากการทำงานไม่ประสบความสำเร็จก็จะไม่โทษกัน

การศึกษาดูงานจากที่ประสบความสำเร็จทำให้เรามีทางเลือกที่ดีมากขึ้น การทำงานของเราบางครั้งก็มีข้อจำกัด เนื่องจากไม่มีประสบการณ์ ไม่มีข้อมูลและไม่มีความรู้ การไปศึกษาดูงานจากแหล่งที่เคยดำเนินงานและประสบความสำเร็จนั้น จะทำให้เรามีความรู้ มีข้อมูลและมีแนวทาง ที่จะช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น

Input : งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

แต่เดิมในอดีต ชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งต่างมีกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชนได้เรื่อยมา กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้มาจากการสังสมประสบการณ์ของคนรุ่นแล้วรุ่นเล่าตั้งแต่ในอดีต เนื่องจากสภาพทางสังคมไม่ซับซ้อนกระบวนการเรียนรู้จึงครอบคลุมทุกมิติแห่งชีวิตของคนและชุมชน กระบวนการดังกล่าวสร้างการเรียนรู้ให้คนและชุมชนให้สามารถแก้ปัญหาได้ ดำรงชีพได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนก็จะมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาอย่างเหมาะสมได้ด้วยตนเอง แต่หลังจากอำนาจรัฐได้แผ่ขยายลงไปในพื้นที่ชุมชน (ในนามของการพัฒนา) เป็นผลทำให้ชุมชนต้องพึ่งรัฐ (ราชการ) ในเกือบทุกเรื่อง ความสามารถในการพึ่งตนเอง

ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเองของชุมชนก็ลดลงตามลำดับ เคยมีผู้รู้ท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า ที่ใด
 อำนาจรัฐอ่อน ชุมชนจะเข้มแข็ง (สามารถพึ่งตนเองได้ จัดการปัญหาด้วยตนเองได้) แต่ที่ใดอำนาจรัฐมี
 สูง ชุมชนนั้นก็อ่อนแอ (ความสามารถในการพึ่งตนเอง การจัดการปัญหาด้วยตนเองมีน้อย)

"งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น" เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ชาวบ้านเป็นคนสร้างความรู้ใหม่ที่เป็น
 ประโยชน์ต่อชุมชน โดยหาประสบการณ์ หาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยตัวเอง ผ่านการทำ ถอดบทเรียน
 จากงานทั้งที่สำเร็จและที่ผิดพลาดล้มเหลว อยากจะทำเรื่องอะไรก็ทดลองทำเรื่องนั้น เพื่อสร้างความรู้ใน
 เรื่องนั้นไว้ให้อยู่ติดในชุมชน เป็นทรัพย์สินของชุมชนต่อไป เรื่องที่เริ่มง่ายที่สุดก็มักจะเริ่มจากเรื่องที่พบ
 เห็นในชีวิตประจำวัน ใช้ภูมิปัญญาเดิมเป็นฐาน ในขอบเขตที่พอจะทำได้เองแล้วค่อย ๆ ขยายวงออก
 ตลอดจนหาความรู้ข้างนอกเข้ามาช่วยตามความเหมาะสม

การวิจัยแบบนี้เน้น "กระบวนการ" ต้องให้ความสำคัญว่ากระบวนการที่ใช้นั้นทำให้ผู้ที่เข้า
 ร่วมได้มีโอกาสเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน มีส่วนร่วมแค่ไหน ไม่เน้นผลงานอย่างเดียว ผลงานเป็นตัวชี้วัด
 มากกว่า ว่ากระบวนการนั้น "ใช้ได้" หรือไม่ ดังนั้น การวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึง "เป็นกระบวนการที่คนในชุม
 ชนได้มาร่วมคิด ตั้งคำถาม ทบทวนสภาพที่เป็นอยู่ วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ สรุปคำตอบ และถอด
บทเรียนเพื่อปรับปรุงงานต่อไป ทั้งนี้ โดยต้องมีการ "บันทึก" และ "วิเคราะห์" เป็นส่วนสำคัญของงาน"

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรจะมีส่วนประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ต้องมีคำถามหรือข้อสงสัยจากชุมชน ๒) ต้องมีกิจกรรมเพื่อหาคำตอบ และ ๓) ต้องมีการถอดบทเรียนออกมาเป็นความรู้เพื่อสื่อให้ผู้อื่นทราบได้

โดยปกติ โจทย์หรือที่มาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาจากปัญหาหรือความไม่พึงพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ ปัญหาเหล่านี้มีในชุมชนทุกแห่ง เข้าไปที่ไหนก็จะพบที่นั่น แต่สิ่งที่ขาดก็คือ "คน" ในชุมชนที่สนใจจะ "ทำ" อะไรเพื่อแก้ปัญหานั้นหรือเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นมักจะไม่ค่อยมี หรือมีอยู่บ้างแต่ไม่มีการรวมกลุ่ม ดังนั้น การเริ่มงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงต้องมองหาองค์ประกอบเริ่มต้น ๒ อย่าง คือ เรื่องที่พอจะทำได้ และ คน(ในชุมชน) ที่อยากจะทำ เป็นฐาน

คำถามวิจัยเป็นจุดเริ่มต้นของ "กระบวนการวิจัย" ที่สำคัญมีอยู่ ๓ ข้อ คือ

๑. มันเป็นอย่างไร? (ต้องการทราบสภาพที่เป็นอยู่)
๒. มันเป็นอย่างนั้นได้อย่างไร? (ต้องการทราบปัจจัยเงื่อนไข)
๓. จะทำให้มันดีขึ้นได้อย่างไร? (โดยชุมชนเป็นคนทำ)

กิจกรรมในโครงการวิจัย ต้องทำเพื่อตอบคำถามวิจัยเป็นหลัก ดังนั้น ในการคิดแผนกิจกรรม จึงต้องถามตัวเองอยู่เสมอว่ากิจกรรมเหล่านั้นจะช่วยตอบคำถามวิจัยได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ก็ไม่ควรทำ หรือถ้าอยากจะทำ ก็ต้องกลับไปปรับ "คำถามวิจัย" ใหม่ ให้ตรงกับกิจกรรมที่สามารถทำได้ (ซึ่งหมายความว่าคำถามวิจัยที่ตั้งไว้เดิมอาจไม่เหมาะสม)

เนื่องจากคำถามวิจัยแบ่งได้เป็น ๓ ข้อ แผนกิจกรรมของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงแบ่งได้เป็น ๓ ตอน เช่นเดียวกัน คือ

ตอนที่ 1 กิจกรรมเพื่อทบทวน "ต้นทุนเดิม" ของชุมชน เพื่อตอบคำถามข้อแรกว่า "มันเป็นอย่างไร?" กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การสำรวจสภาพที่เป็นอยู่ ปัญหา ผลกระทบ การทบทวนประสบการณ์และความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วเกี่ยวกับเรื่องนั้น รวมทั้งการสรุปผลงาน (ทั้งงานวิจัยและงานพัฒนา) ที่มีผู้เคยทำมาแล้วในที่นั้น หรือเกี่ยวกับเรื่องนั้นในที่อื่นๆ และการทบทวนภูมิปัญญาเดิมที่เคยใช้จัดการกับสภาพการณ์นั้นด้วย (จากผู้รู้ในชุมชน) คำถามว่า "มันเป็นอย่างไร?" นี้ อาจแยกแยะได้หลายคำถามย่อยๆ เช่น หากอยากรู้ว่าป่าชุมชนในบริเวณใกล้ๆหมู่บ้านเป็นอย่างไร อาจมีคำถามย่อยๆว่า พันธุ์พืชในป่านั้นเป็นอย่างไร? พืชที่กินได้เป็นอย่างไร? สมุนไพรเป็นอย่างไร? สัตว์ในป่าเป็นอย่างไร? ชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าและอนุรักษ์ป่าอย่างไร? เป็นต้น

ผลงานของตอนที่ 1 นี้ก็ได้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่ และได้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่มาร่วมกันทำงานหาข้อมูลความรู้ขึ้น ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญสำหรับทำงานต่อไป

ตอนที่ 2 กิจกรรมเพื่อตอบคำถามว่า "มันเป็นอย่างนั้นเพราะอะไร?" เป็นการสาวกลับไปถึงสาเหตุ ปัจจัยเงื่อนไขของปัญหานั้น ซึ่งต้องใช้ความคิด วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ และชี้ว่าสาเหตุหลักของปัญหา "น่าจะ" อยู่ที่ไหน เพื่อจะได้จัดการทดลองแก้ไข งานช่วงนี้มักจะจบลงที่การ "เลือก" ทางออกที่อยากจะทดลองทำเพื่อแก้ที่สาเหตุ

ผลงานของตอนที่ 2 นี้ควรจะได้ "สาเหตุ" ที่คิดว่าสำคัญ และทางเลือกที่อยากจะ "ลองทำ" สำหรับเป็นฐานของกิจกรรมในตอนที่ 3

ตอนที่ 3 คือการทดลองทำสิ่งที่ได้เลือกไว้แล้ว และในระหว่างการทำก็บันทึก วิเคราะห์ และสรุปทบทวนไปเป็นระยะ ๆ งานช่วงนี้จะยาวกว่า 2 ช่วงแรก และจะมีอุปสรรค จะเห็นทางเลือกย่อย ๆ ที่จะต้องตัดสินใจอยู่เสมอ

ลักษณะของเอกสารเชิงหลักการที่จะเสนอต่อ สกว.

๑. มีส่วนร่วมจากชุมชนชัดเจน เช่นแสดงให้เห็นว่ามีใครในชุมชนเข้ามาร่วมบ้าง ทำอะไร มีกิจกรรมที่เห็นว่าทำให้คนที่เข้ามาร่วมงานได้เรียนรู้ ได้คิด ได้ลงมือทำเอง ไม่ใช่เพียงแค่เอาชื่อมาใส่ไว้เท่านั้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน

๒. มีคำถามวิจัยที่ชัดพอที่จะทำได้ หรือถ้ายังไม่ชัดก็จะใช้เวลาในตอนที่ 1 ("มันเป็นอย่างไร") ในการทบทวนสถานการณ์และปรับคำถามให้ชัด

๓. แสดง "ต้นทุนเดิม" ไว้ชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การตั้งคำถามวิจัยที่เป็นการ "ต่อยอด" จากต้นทุนเดิมได้

๔. ใช้ประโยชน์จากความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในที่อื่นหรือถ้าไม่มีก็จะใช้งานตอนที่ ๑ ในการแสวงหา ไม่กะว่าจะทำงานไปด้วยตัวคนเดียวหรือชุมชนเดียว

๕. มีเป้าหมายรายทางพอเห็นได้ เช่นทุก ๓ เดือน ๖ เดือน หรือหลังจากเสร็จกิจกรรมหนึ่งๆ แล้ว ระบุได้ว่าน่าจะมีอะไรเกิดขึ้น

๖. งบประมาณสมเหตุสมผลตามกิจกรรม สามารถอธิบายได้ว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดแล้วในการใช้จ่ายเงิน

โครงการศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมืองตาก

ความเป็นมา

สกว. สำนักงานภาค ได้อนุมัติโครงการประชาคมวิจัยเมืองตาก เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างกลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในเขตจังหวัดตาก งานที่ดำเนินการได้แก่ การสำรวจกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในจังหวัด เช่น กลุ่มชมรม ชมรม กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ เครือข่ายต่าง ๆ , บุคคลในจังหวัดที่ทำงานทางสังคม มีบทบาทต่อกิจการสาธารณะ เป็นที่ยอมรับของชาวตาก , หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำงานด้านการพัฒนาสังคม เน้นไปที่หน่วยงาน/องค์กรทำงานกับชุมชนฐานล่าง , เครือข่าย / ประชาสังคมและเวทีเรียนรู้ระดับต่าง ๆ และการติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ , เปิดเวทีเล็ก ๆ พุดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ กับบุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงานข้างต้น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การทำงาน

งานดังกล่าวได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนกันยายน – ธันวาคม ๒๕๔๓ ผลจากการดำเนินงานหลังจากที่ได้สำรวจและทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานกับกลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ แล้ว ได้นำเรื่องเข้าหารือกับประชาชาวตาก และได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจ “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” ให้กับสมาชิกเครือข่ายและบุคคลทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ณ สำนักงานคุณอุตร ตันติสุนทร ได้ข้อสรุปเบื้องต้นดังนี้

๑. ประชาชาวตาก พร้อมที่จะเป็นกลไกเพื่อการหนุนช่วยชุมชนฐานล่างในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง

๒. การกิจที่งานวิจัย ที่ควรจะดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนฐานล่าง ได้แก่

๒.๑ สำรวจและรวบรวมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มพลังต่าง ๆ ในจังหวัดจัดทำเป็นฐานข้อมูลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้มแข็ง

๒.๒ พัฒนาศักยภาพผู้นำและผู้รุ่นใหม่ การหนุนช่วย/ยกระดับการทำงานของกลุ่มองค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชน การพัฒนาศักยภาพ

๒.๓ เสริมศักยภาพกลุ่ม องค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชนให้มีขีดความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้

๒.๔ พัฒนากลไกของ “ประชาชาวตาก” และอื่น ๆ ให้เอื้อต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งกลุ่ม องค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชน

๒.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชน

๒.๖ เชื่อมเครือข่ายต่างที่เกิดขึ้นผ่านเวทีการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมร่วม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนากลไกให้สามารถหนุนช่วยชุมชนท้องถิ่นสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้ชุมชนท้องถิ่นได้ใช้ "กระบวนการวิจัย" ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ชุมชนท้องถิ่นเข้าถึงงานวิจัย สามารถใช้ "กระบวนการวิจัย" ในการพัฒนาและแก้ปัญหาของตนเองได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

กิจกรรมที่จะดำเนินการ

๑. กิจกรรมพัฒนากลไก

- ๑.๑ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมืองตาก
- ๑.๒ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มพลังต่าง ๆ ในจังหวัด
- ๑.๓ สร้างและพัฒนาทีมพี่เลี้ยง (ทีมพัฒนาโครงการวิจัย)
- ๑.๔ เวทีเรียนรู้เพื่อพัฒนาโครงการวิจัย
- ๑.๕ การติดตาม หนุนช่วยด้านการจัดการ (ทำสัญญาโครงการ/อำนวยการความสะดวก)

๒. กิจกรรมพัฒนาโครงการวิจัย

- ๒.๑ ค้นหาบุคคล กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายองค์กรชุมชน นำร่องทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ๒.๒ ฝึกอบรมกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแก่บุคคล กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย
- ๒.๓ พัฒนาโครงการวิจัยในพื้นที่ร่วมกับสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย

๓. กิจกรรมหนุนช่วยกระบวนการวิจัย

- ๓.๑ ฝึกอบรมทักษะบางประการแก่นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น (การจัดเวทีชุมชน , การบันทึกข้อมูล , การวิเคราะห์ข้อมูล , การเขียนรายงาน ฯลฯ)
- ๓.๒ ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ต่องานวิจัยของชุมชน
- ๓.๓ ติดตาม/หนุนช่วยและสรุปบทเรียนเป็นระยะร่วมกับนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ๓.๔ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น

๔. กิจกรรมประชาสัมพันธ์/ขยายผล งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

- ๔.๑ เวทีสรุปบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมืองตาก
- ๔.๒ รายการวิทยุชุมชนและจุลสาร "งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น"